Első évfolyam. **175-ik szám.** Kolozsvártt, 1871. szerda, augustus 2.

Szerkesztői szállás
Belső-királyutcza 21. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.
Az értékesb czikkek dijaztatnak.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési dij:
Egész évre . . . . . 12 frt.
Félévre . . . . . 6 „
Negyedévre . . . . . 3 „
Egy hóra . . . . . 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési dijak:
Négyszer hasábozott garmond sor ára 6 kr
Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvétetnek:
Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22
„ Haasenstein és Voglernél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-t 9 szám emelet.)

A
„KELET“
előfizetési föltételei:
Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélszerübben postai útalványnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Háromszék julius 25-én.

Az utóbbi időben sürüen olvastuk a lapokban azt a hirt, hogy a birodalom külképviseletében számos változás fog bekövetkezni s a maga részéről a delegatio sem mulasztá el annak idején a sürgetést, hogy a diplomatiai testületben magyarok is, vagy legalább a magyar viszonyokkal ismeretes egyének is alkalmaztassanak, kik valóban képviselői legyenek hazánk érdekeinek.

Én, mint e vidéken lakó, a ki legjobban látom a sokszoros érintkezést, melyben hazánknak épen ez a része, a birodalom keleti előbástyája, Romániával van: az ott levő consulatusi hivatalokra kivánnám kormányunk figyelmét különösen fölhivni. Mert nem tagadom, hogy nagy előmenetelnek tekintem a belgrádi és berlini állomásoknak magyarok által lett betöltését: de azért — kivált a berlinire nézve — valami nagy újitást nem látok a dologban, mig ellenben, ha a bukaresti állomáson magyar embert tudnék látni: ebben már nevezetes lendületét üdvözölném ez irányban is ügyeinknek.

Egy időben — ugy látszik csak azért, mert jobb és más dolgunk nem igen volt — majdnem az egész magyar sajtó a székely kivándorlással foglalkozott. A lapok, röpiratok, adakozások egész tűzzel meritették felszinre e kérdést. Ugy látszik azonban, hogy a tűz csak szalma-tűz volt; mert sem a kitelepitésnek, pár gyönge kisérleten tul, sem — ha jól emlékszem — egy országgyülési interpellatiónak valódi eredményét nem láttuk.

Pedig a szükség meg volna most is. Ha talán nem is oly nagymérvü a kivándorlás, mint egykor, s ha talán nem is szenvednek oly rendszeres üldöztetést honfitársaink Romániában, mint korábban: mindazonáltal nem lehet tagadni, hogy érdekeink képviseltetése egészen másszerü eljárást igényelne ottan, mint a milyent most tapasztalunk.

Én részemről nem akarok a magas politikába elegyedni, ámbár, az igazat megvallva, ha a t. szerkesztő úr bukaresti levelezőjének szemüvegén át nézzük a dolgokat: nem nagy megnyugvással lehetünk az ottani ügyvitelre nézve, ebből a szempontból sem. De ezt mellőzve, ha a specialis székely érdekeket vesszük; ha a tényleg most is meglevő székely-kivándorlásra forditjuk figyelmünket; ha az ottani szomoru közigazgatási s legkivált igazságszolgáltatási állapotokat nézzük s bukaresti consulunk utóbbi időben tetemesen alábbszállt tekintélyét és hatáskörét tekintjük: nagy megnyugvással nem igen lehetünk a jelenlegi viszonyok iránt.

A Koos-Czelder historia elég csattanós bizonyitékot szolgáltatott ez állitásunk mellett, sőt, ha a Vincze-Czelder affair nem is fajult oly sajnálandó térre, mint amaz: azt nem annyira consulunk erélyének vagy jóakaratu támogatásának, mint inkább a romániai belügyek bonyolodottságának s azon körülménynek tulajdonithatjuk, hogy Czelder hamis prófétasága majdnem egészen lejárta magát s a szabad-egyház (!) e püspöke félig-meddig elesett embernek tekinthető már.

De nekünk az ilyen történetes jó szerencsével nem szabad megelégednünk! Mily kiszámithatlan már csak az a nemzeti kár is, hogy a Bukarestben lakó magyarok elvesztették Koost. Ő benne az ott lakó, vagy ott megforduló magyarok valódi atyjukat, barátjukat birták, s tudom tapasztalásból, hogy nem volt sem idő, sem kérdés, melyben Koós kész ne lett volna útasitásával, tanácsával, segélyével, pártfogásával támogatni a magyart, ki Bukarestben hozzá folyamodott. És különösen a kivándorló székelyek, a munkások, cselédek köszönhettek neki sokat nemzet-erkölcsi tekintetben. Ő egyletet alakitott, hogy az ott letelepülteket megtartsa a nemzetiségnek, olvasókört formált — szóval igaz magyar őre volt a „végeknek.“

És, ha egy magyar érdekeket pártoló, erélyes, tapintatos képviselőnk lesz vala akkor ottan: nem csak a Koós személyét lehet vala töméntelen kedvetlenségtől megóvni, hányattatástól, sőt sanyaruságtól megkimélni, hanem meg lehet vala őt tartani a székely-kivándorlás regulatorául is.

Vinczével szemben is majdnem ugyanazon útat kisérté meg Czelder, mint Koóssal, s mint mondám fölebb, a kisérlet sikertelenségét, nem diplomatiai képviselőnknek köszönhetjük. Vincze befolyása, munkaköre azonban nem hasonlitható ahhoz, melylyel Koós dicsekedhetett, már csak azért sem, mivel Vincze a félreeső Ploesten nem érvényesitheti magát a magyar consul helyettesitőjéül annyira, mint Koós teheti vala, mert Koós valójában az volt Bukarestben.

Most tehát ott állunk, hogy székely kivándorlóink, a Romániában letelepült magyarok, vagy a kik kereskedelmi czikkeik piaczát ottan keresik, a német mondás szerint, a madár szabadságát élvezik, ha ugyan élvezetnek lehet azt nevezni, hogy minden hatalmaskodásnak prédául vannak kitéve.

Vajha kormányunk időt venne magának e sajnos tények tanulmányozására s most, midőn az alkalom is kinálkozó, erélylyel érvényesitné a birodalom külképviseltetésére gyakorolható befolyását, mert mig egyfelől a specialis osztrák igényeken — ha ugyan, s legkivált Romániát tekintve, vannak ilyenek! — legkisebb csorbát sem ejtene ez által, másfelől meg a magyar és kiváltkép a székely érdekek képviseltetése nagy lendületet nyerne általa!

Az 1870-ik 42-ik t. czikk 31. §. alapján alakult Kolozsmegyei kiküldöttségének a 91. §. **e** pontja iránt szerkesztett

Javaslata.

Az Árvaszékről.

(Folytatás.)

92. §. A beadás napja középre s a közvetlen következő keletig minden beadványra kihat.

Ha valamely napon semmi beadvány nem érkezett, ez az iktatókönyvben világosan megjegyzendő.

93. §. Minden beadványra, s ha ez több példányból áll, mindenik példányra fölül az iktatói szám, továbbá a beadás napja és éve számjegyekkel, a hónap pedig betükkel pontosan feljegyeztessék. A számok minden évben január 1-től deczember utolsó napjáig szakadatlan rendben folynak s a mellett minden törtszám és a számok kihagyása vagy ismétlése, végre a könyvben minden törlés vagy vakarás gondosan kerülendő.

94. §. Az iktató a mellékleteket nézze át, s azok mennyiségét ha éppen nem, vagy nem helyesen volna kitéve a beadványon, az iktatói szám alá jegyezze fel. Ha a beadványban felhivott mellékletek valamelyike hiányzik, ezt mind az iktatókönyv illető rovatában, mind a beadványon az iktatói szám alatt ki kell tüntetni.

95. §. Minden beadvány kiosztás előtt az elnöknek bemutatandó.

96. §. Az elnökhez intézett és zárt vagy lepecsételt beadvány felbontatlanul adatik át az elnöknek.

97. §. Az előbbi §-ben foglalt eseten kivül semmi oly beadványt se fogadjon el közvetlenül az elnök, a melynek elintézése az árvaszéket illeti.

98. §. Az elnökileg intézendő tárgyakról külön iktatókönyv vezetendő.

99. §. Ha a beadványhoz pénz vagy más letéti tárgy van mellékelve, a 142. §. és következő §§-ben szabályozott eljárásnak van helye.

100. §. Bepecsételt csomagokat az iktató a pecsét megsértése nélkül bontson fel és ha a beadvány boritékban fekszik, az iktatói számot a boritékra is jegyezze fel; a boritékok hat hónapig tartatnak meg az iktató hivatalban.

101. §. Az iktató a hivatalos órák elteltével, illetőleg az azalatt beérkezett beadványok bevezetése után az iktatókönyvet berekeszti s a beadványokkal együtt az elnöknek bemutatja.

Az elnök az iktatókönyv iveit s a beadványokat átnézi, az ujonnan inditott ügyeknek előadót rendel; az iktatókönyvet az utolsó számnál s az iveken külön-külön aláirja és az iratokkal együtt az iktatónak visszaadja, ha pedig valamely beadványt magánál megtart, ezt az illető számnál megjegyzi.

102. §. Az iktató köteles az ügydarabokat a netáni előiratokkal az irattárban felszereltetni és az illető előadónak lehetőleg a beérkezés napján, a sürgősöket pedig tüstént átszolgáltatni, nem különben minden előadó számára külön jegyzéket vezetni, melybe az ügydarabok sor szerint beiktatandók.

103. §. Az iktatókönyvből betürendes mutatókönyv készittetik, melynek első rovatába jőnek a vezérszavak t. i. a felek, vagy ilyek nem létében az illető hatóságok nevei betürendben második rovatába az ugyanazon ügyre vonatkozó s az év folytában érkezett beadványok iktatói számai a beadvány rövid megnevezésével, harmadik rovatába pedig az előadó neve.

104. §. Ha ugyanazon vezérszóra különböző ügyek vonatkoznak, az előbbi §. szerint mindenik ügynek külön rovat nyittatik.

105. §. Ha ugyanazon ügyben több fél van érdekelve, a beadvány mindenik fél neve alatt kiteendő. A vonatkozó számokat mindazonáltal csak az egyik fél nevénél közölni, a többieknél pedig arra mint vezérszóra hivatkozni elegendő.

106. §. Ha az iktatói számok a mutatókönyv második rovatát betöltik, a következő számára uj rovat nyittatik ugyanazon vezérszó alatt, mi az előbbinél figyelmeztetésül megjegyzendő.

E szabály áll akkor is, ha ugyanozon ügyben a vezérszó változott.

107. §. Az iktatónak kötelessége a beadványok érkezéséről, iktatói és előszámairól és az elintézés napjáról értesitést s a mennyiben a félnek további lépések igazolása végett szükséges, irásbeli bizonyitványt adni.

A határozatok elkészitéséről.

108. §. Az ügydarabokat az elnök osztja ki feldolgozás és előadás végett az árvaszéki ülnökök között. E végből az iktatókönyv ivei a berekesztéskor az ügydarabokkal együtt az elnöknek bemutatandók.

109. §. Előadók, az árvaszéki tagok közül, a két árvaszéki ülnök és szükségesetében az árvaszéki jegyző.

110. §. Az ügydarabok kiosztásánál az elnök arra ügyel, hogy az előadók egyenlően legyenek elfoglalva, s hogy ugyanazon ügygyel összefüggésben levő minden beadvány ugyanazon előadónak osztassék. Valamely ügy bevégezte előtt nem szabad az előadó személyében alapos ok nélkül változtatást tenni.

111. §. Minden előadó tartozik ez ügydarabok átvételéről és előadásáról előadói könyvet vezetni, mely az iktatóhivatalban vezetett hasonló jegyzékkel az ügydarabok kézhez vétele alkalmával összehasonlitandó s e jegyzék ez átvétel elismeréseül az előadó által aláirandó.

112. §. Az elnök jogában áll, az előadói könyveket bármikor megtekinteni, a hátralékban levő ügydarabok előadását sürgetni, vagy az előadást gátló körülményekről felvilágositást kivánni.

113. §. A sürgős ügydarabok mindenek előtt, az egymással összefüggésben levők együtt, a többiek pedig az iktatói számok sora szerint dolgoztatnak fel és adatnak elő.

114. §. Soron kivül adandók elő:
a.) a gyámkinevezés iránti beadványok;
b.) letéti beadványok.

(Folyt. köv.)

Egyetemet és müegyetemet Erdélynek.

A „Pesti Napló“ nyomán az utóbbi napokban két czikket közöltünk. Az emlitett lap most egy harmadikkal is megtoldja azokat, melyet annál érdekesebbnek tartunk olvasóinkkal megösmertetni, mivel — az egyetemet illetőleg — lapunk már korábban ugyanezen eszméket fejtegeté. Örülünk a vélemények találkozásának s vajha illetékes helyen viszhangot keltene az.

A czikk igy hangzik:

Sokat vitatott kérdés az, vajjon a tanügyi reformot alul kell-e kezdeni a népoktatásnál, vagy felül az egyetem szervezeténél. Mindkét módozatnál sok érvet lehet fölhozni pro et contra; de nálunk ez többé nem kérdés, mert az 1868-iki XXXVIII. t. c. a népoktatás javitására czélzó oly intézkedéseket tett, melyek ha nem is tökéletesen, mégis azt fogják eredményezni, hogy alig tengő néptanodáink, havatovább emelkedni fognak. Azonban, ha valahol, ugy a tanügynél áll Renan mondása: „Les hommes sont tout, les réglements trés-peu de choses.“

Férfiakat kell teremtenünk, kik a tanügyért buzognak, kiknek kezén tanodáink az eléjük kitüzött czélt valósithatják.

E szempontból tekintve a tanügy reformját, könnyen kezdhetjük meg, mert ez egész oktatás az egyetemi előadástól kezdve le a falusi iskoláig egy szoros lánczolatot képez. A középtanodai tanár az egyetemen nyeri kiképeztetését, a néptanitó pedig a középtanodában kezdi meg müvelődését; a középtanodának pedig ismét a néptanoda ad tanitványokat, kik az egyetemen folytatják szaktanulmányaikat. E körut világosan tünteti föl azt, hogy az

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

egyetemes tanügy reformját egyrészt alulról kell megkezdeni egy helyes s az ország viszonyainak megfelelő népoktatási törvénynyel, de másrészt felül sem szabad vesztegelni, hanem az egyetemet ugy kell szervezni, hogy onnan minél előbb jó középtanodai tanárok kerüljenek ki, kik majdan a tanügy minden ága számára képzett egyéneket neveljenek.

Hála Eötvös tevékeny szellemének, az első lépés már megtörtént, népoktatási törvényünk van; de annál kevesebb történt a másik irányban, a középtanodai tanárok kiképeztetése ügyében. A pesti egyetem bölcsészeti karának kebelében állittatott föl ugyan tanári képezde, de a dolog természetében rejlik, hogy az ily képezdébe csak nagyon csekély számu növendék nyerhet fölvételt, mert a képezdei gyakorlatoknak csak ugy van értelmük, ha az egyes növendékre minél gyakrabban kerül a sor. Igy évenkint legfölebb 16 kész tanár hagyhatja el az intézetet, vagyis az összes müködő tanárok egy századrésze. Ily uton az évenkint kihaló tanárok pótlásáról sincsen szó.

Ezt igen jól tudta a b. e. közoktatásügyi miniszter és azért igyekezett hazánkban egy másik egyetemet létesiteni. — E czélra Kolozsvár városát szemelte ki és mondhatjuk, szerencsésen. Kolozsvártt van nagyszerü épület az egyetem számára, a főkormányszéki épület, mely az unio következtében üressé lett, mert Erdély központi hatóságai a fővárosiakba olvadtak; Kolozsvártt meg vannak az erdélyi országos muzeum egylet remek gyüjteményei, melyek az egyetemi gyüjtemények alapját fogják képezni, miként ebben már a muzeum-egylet és kormány megegyezett; ott van a füvészkert, melynek fekvéséről szaktudósok azt állitják, hogy páratlan; de Kolozsvárt van egy négy évfolyamu jogakadémia és sebésztanoda, melyek egy alakitandó egyetem magvát képeznék. A közoktatásügyi miniszternek tehát nem volna egyéb tenni valója, mint egy ily tartalmu törvényjavaslatot az országgyülés elé terjeszteni:

1. §. Kolozsvártt egyetem állittatik.

2. §. Ennek szervezésével a felelős közoktatásügyi miniszter bizatik meg.

3. § A belszervezetre vonatkozólag utólagosan törvényjavaslatot fog a közoktatási miniszter az országgyülés elé terjeszteni.

Ez, nézetünk szerint, az egyedüli czélhoz vezető mód, hogy Erdély minél előbb egyetemet kapjon; mert azon ut, melyen a kormány eddig haladt, a kérdést sajátságosan bonyolitotta össze. A törvényhozó testület Erdély számára egyetemet akart adni, a kormány is ugyanazt akarta, de ezzel egyszersmind a pesti egyetem reform-kérdését hozta kapcsolatba, a mi azt eredményezte, hogy mindkettő megakadt. A fönebb jelzett mód a két kérdést elválasztja egy időre, mig t. i. Erdélyben az egyetem szerveztetik, azután azok ismét egyesithetők, szervezetük a törvényhozás által megállapittassanak.

Az itt elmondottak annyival inkább birnak sulylyal, mert azok nem egy egyes ember nézetei, hanem az erdélyrészi intelligentia közvéleményét képezik. A következőkben elmondandó e sorok irójának szerény véleménye, de ugy hiszem, hogy egész Magyarország értelmisége osztani fogja nézetét.

Mint a czikk czime mutatja, Erdélynek nemcsak egyetemet, de müegyemet is óhajtanánk. Magyarországnak egy egyetem kevés, az már rég ismeretes; de a sok jogakadémia, melyek egyrészt szintén az egyetem föladatát teljesitik, okozta azt, hogy az egyetem kérdése mindeddig pihent; azonban a második müegyetem kérdése sokkal sürgetőbben lép föl most mint ennekelőtte. A vasuti hálózat napról-napra óriási mérvben terjed; már csak a pályafentartáshoz is roppant számu technikus tisztviselő kell; országunk lassankint fölkarolja a gyáripart, tehát több technikusra lesz szükségünk, nem is emlitve azt, hogy a vasutépitést, sőt a vasuti előmunkálatokat nálunk rendesen külföldiek végezik, nem mintha az illető vállalkozók nem akarnának belföldieket alkalmazni, hanem mert belföldiek nem találkoznak elegendő számmal. Kétségtelen, hogy nekünk egy második müegyetemre szükségünk van.

És miért kivánjuk a második müegyetemet Erdélynek?

E kérdésre könnyen felelhetünk. — Erdélyben roppant sok ösztöndij van; igaz csekély összeg, de belőle Erdélyben elél egy-egy ifju, igy tudjuk, hogy Kolozsvártt mintegy 40 jogász egyes-egyedül ösztöndijából él el. Ezek az ösztöndijak rendesen helyhez kötvék, mert felekezetiek: a középtanodán tanuló tehát jogot folytat, mert megtarthatja ösztöndijját, ha pedig véletlenül technikai szakra adja magát, ösztöndijját, s igy egyedüli föntartási eszközét veszti. Ha már most müegyetemet alakitunk Erdélyben, alkalmat adunk az erdélyi szegény ifjuságnak, mely eddig tömegesen és majdnem kizárólag a jogra adja magát, hogy más pályán keresse kenyerét.

Ha a kormány csakugyan szándékoznék Erdélynek müegyetemet adni és nem indulna Svájcz példája után, hogy a müegyetemet az egyetemmel egyesitse, egy a müegyetem befogadására nagyon alkalmas várost ajánlhatnánk Maros-Vásárhelyben.

Addig is, mig ez ide vetett eszméink viszhangra találnának, barátkozzunk meg a gondolattal, hogy Marosvásárhely müegyetemet kapjon.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, augustus 1.

(s.) A porosz szabadelvü sajtó élénken izgat a mellett, hogy a kötelező polgári házasság azonnal hozassék be egész Poroszországba, hol eddigelő csak egyes tartományokban volt a polgári házasság a katholikusokra nézve is kötelező. Hogy az ultramontanismus elleni harcz mielőbb kitör és a liberalismus győzelmével fog végződni, ezen már senki sem kétkedik Poroszországban. Az ultramontánok persze egészen elvesztették a fejöket s a páni remegés ez állapotában mindenféle badarságot összeirnak lapjaikban. Vezérök, a „Germania“ czimü közlöny, egyik közelebbi vezérczikében már plane revolutióval fenyegeti a kormányt, mely ellen, ugy látszik, a social-democratákkal is készek szövetkezni s illetőleg azokkal szeretnék a gesztenyét kikapartatni a parázsból. „A revolutióhoz mi nem igen értünk — ezt irja szóról szóra nevezett lap; — de a mi halad, nem marad. Meg aztán a nép is meg szokott némelykor igen hamar érteni némely dolgot!“

A bizottság, mely a háboru kezdete előtt lefolyt események vizsgálatát végzi, nagy buzgalommal folytatja munkálkodását s azok közül, kik a mult évi nagy drámában jelentékenyebb szerepet játszottak, naponkint idéz meg és hallgat ki. A mult héten Benedetti volt megidézve. Az egykori franczia nagykövet nagyon éles hangon nyilatkozott Gramont herczeg, ki mint tudjuk a háboru előtt külügyér volt, és annak a törvényhozó testületben tett hazug nyillatkozatai ellen. Duvernois, a császárság utolsó pénzügyminisztere is kihallgattatott. Erről az uri emberről, ki Páris colossalis élelmezését vezette, azt mondja a rosz világ, hogy a saját érdemei megjutalmazására is colossalis summácskákat dugott zsebre. Mint a „Kölnische Ztg.“ értesül, a kihallgatás és vizsgálatból kitünt, hogy Duvernois ur a szállitási szerződéseket egy hölgyre bizta, ki természetesen nem mulasztá el kellőleg értékesiteni a delicat megbizatás. Ugyan e lap szerint Duvernoist ezért vád alá akarják helyezni, minek ő azáltal akarja elejét venni, hogy saját és több minisztertársa nevében kérvényt akar benyujtani a nemzetgyüléshez, hogy az Olivier-, Palikao miniszterium, a nemzeti védelmi kormány összes tagjai vonassanak kérdőre.

Azon roppant kölcsön, melyet Franczia ország a hadikárpótlás kifizetése és saját szükségleteinek fedezése végett felvenni kényszerül, az államadósságok themáját szerfelett érdekessé teszik. Dudley Baxter egyik angol pénzügyi tekintélynek „National Debts“ czimü munkája tehát a legjobb időben jelent meg. E mü ugyan főleg Angolországgal foglalkozik, azonban a több európai államokat illetőleg is, megbizható számadatok alapján kimutatja, hogy III. Napoleon trónralépése óta a világ adósságai mennyivel száltak feljebb.

Valamely állam adósságainak aránylagos mérvét meghatározni több mód létezik, melyek közül leggyakorlatibb, hogy az adósságból a lakosság minden egyes egyénére mennyi esik.

Hogy az európai főállamokban, — 1870 évben, nem számitva a hadikárpótlást, mennyi esett egy-egy főre az adósságból Baxter következőleg számitja ki: Angolországban 5 tallér 7 uj garas, Olaszországban 3 t. 20 g. Franczia országban 3. t. 7. g. Ausztriában 2. t. 12. g. a németbirodalomban 1. t. 7. g. Oroszországban 2. t. 6. g.

E számitási-mód szerint tehát Angolország legjobban, Oroszország legkevésbbé lenne megterhelve. Nem szenved azonban kétséget, hogy Angolország, miután itt a nemzeti jövedelem aránylag sokkal nagyobb, mint az oroszoknál, sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint ezek. Egyébiránt Orosz- és Olaszország nemzeti jövedelmeit illetőleg nincsenek megbizható adatok. A többi főállamokban az államadósság kamatai a jövedelemnek százalékait igy veszik igénybe: Angolországban $2._8$, Franczia országban $2._3$, Ausztriában $2._2$, a német birodalom 1 százalékot.

A mi az államadósságoknak szaporodását legutolsó időben illeti, ebben a tekintetben Franczia ország a legrendkivüliebbet mutathatja fel. Midőn Lajos Fülöp megfosztatott a tróntól, a franczia államadósság 1820 millió osztrák forintra (20 uj garassal számitva) rugott. A köztársaság alatt 630 millióval szaporodott. A folytonos deficitek, továbbá a krimi, chinai, chochinchinai, olaszországi, mexicói és a tavalyi háboru által a császárság megkettőzteté az adósság összegét, mely a mult év deczemberében 5500 millió forintot tett. Ha ehhez már most hozzáadjuk, a mit hadikárpótlás fejében kell fizetniök — az adósság további 2000 millió forinttal szaporodott.

Franczia országban az államadósságokhoz járulnak még a helyiek is. Páris maga, a háboru előtt adósságainak kamatai fejében 8 és fél millió forintot fizetett évenkint, ugy hogy a lakosság minden fejére, a felvételi költségeket is beszámitva, 3 tallér jön. A többi nagy városrók iga alatt, hol szabadabban, hol szorultabban lélekzve, mindig talpon, ébren, körültekintve, politizálva, fondorkodva az athnámék elnyerése körül, hol megingatva, hol szilárdabb lábon, hol ismét sántikálva, a fényes portához engedelmességgel, a római császárral és Magyarországgal is jó szomszédságban él, mignem György barát a tordai országgyülésen e szavakkal szintoly eredetileg, mint röviden vél véget vetni a ko médiának: „Nolentes volentes, protegit vos Sua Majestas!“

Nemzeti fejedelmeinket Kelemen nem emliti martyrologiumában, pedig bizony megérdemelték volna, mert másfel század alatt huszonhárom fejedelem és fejedelmi jelölt volt, s minden egy természetes halállal kimult fejedelemre egy legyilkolt, egy elbujdosott, egy csatatéren maradt s egy méreg gyanujával veszett fejedelem jut.

De lejártak a régi idők, nemzetes Bornemissza Anna is meghalt, s ő nagysága a fejedelem nem irja béres konvenciójához hasonló nyolcadrét hajtott papirkára a „fiat“ szót. A fejedelem ezüst billikomai azonban, melyekről azt hihetné az ember, hogy rég kivándoroltak az országból, teljes számmal maradtak fenn erdélyi családok birtokában; mert nem hiszem, hogy Krisztus urunktól Jeruzsálemben több ereklyét mutogatnának, mint hány Apafi Mihály-féle kehelyt, tálat és ábrámkupát láthatunk Erdélyben. Ha a háziasszony meg akar tisztelni: Apafi poharát helyezi mosdó-asztalodra; ha régi, félfontos, kopott nyelü kést és villát raknak eléd, biztos lehetsz benne, hogy hajdan Apafi Mihály evett vele, vagy legalább Bornemisza Annáé volt. Az ember csupa kegyeletté válik tőle.

Erdély az emlékek hazája, a kegyeletes megemlékezés országa.

Mindenki tudja ott nem csak a fejedelmek történetét, hanem ismeri saját és a mások nemzetség-fáját is: hogy kinek mint hivták nagyatyja dédatyját, felesége nagynénjének szülő-nagyanyját és sógora testvérhúga férje nagybátyjának hetedik ősapját; ki mikor nyerte nemes-levelét s honnan iratja magát.

Vannan megyék, hol a megélhetésre okvetlenül szükséges, hogy Péterrel és Pállal rokonsági összeköttetést mutathass ki, vagy ha ez teljes lehetetlen volna, bármi más úton magadnak leköteleznd, különben elvesztél!

A ‚KELET‘ TÁRCZÁJA.

Erdély és különczei.

(A Föv. Lapok után.)

(M—s) Képzeljenek önök egy országot, melynek történelme azon kezdődik, hogy elajándékozzák (a honszerző Árpád Tuhutumnak); országot, melyet a magyar királyok alatt vajdák kormányoznak (most már csak czigány vajdái vannak!) s azok ugy gazdálkodnak, mint valamely távol eső birtokocskában jó deputátum mellett elhelyezett jószágigazgatók, kikből rövid időn oly nagy urak válnak, hogy végre tulajdon gazdájuk sem bir velük. Apor László már annyira megy, hogy a magyar szent koronát zárja vasládájába Gyula-Fehérvárt, s kezeiből jó ideig ki sem adja. A tartományt a magyar főhatalomtól majdnem függetlenül kormányozza, s megnyesi a székelyek szabaditékos földjét.

Uram, bocsáss meg, ha a székelység történetét érintem, s minden szentek könyörögjetek e hallatlan vakmerőségért, miután Orbán Balázs a Székelyföld minden nevezetességét oly kétségbeejtő pontossággal és részletességgel irta le, hogy, ha a mindenható maga telepednék le Gyergyó vagy Csikszékbe, nem volna már képes ujabb és kimeritőbb adatokat gyüjteni. A mindenható mindent tud ugyan, de alig hiszem, hogy például tudná: Felvinczen mikor, hányszor, melyik évben, hónap, napon és hány órakor tartatott közgyülés.

Orbán Balázstól (kinek, mellesleg mondva, kétségtelen érdemei vannak) tanultuk meg azt is, mint lehet a fotografot arra birni, hogy géplencséjét három striklának irányozza, mely három sor kunyhót ábrázol, s melyet aztán egy kis élénk képzelő-tehetséggel városnak is nézhetünk. Ő korunk legvállalkozóbb szelleme, mert alkotni tudott (habár poros akták nyomán) ott is, hol a természet maga sem tudott puszta, kopár domb gerincnél egyebet teremteni.

De visszatérve tárgyunkra, a Magyarországtól elszakadt kis haza gyászos özvegységre jut, s az özvegység szomoru állapot; de tudjuk, hogy száz özvegy közül kilenczvenkilencz nem esik kétségbe, s igy Erdély is — élelmes özvegy módjára — vigasztalta magát, a mint lehetett. Tőle Ezek a „par excellence“ tekintélyek.

— Ne beszéljetek nekem arról a Tormás, Kozmás, Véres vármegyéről! — kiáltott föl egykor egy főur, s ezzel emberi emlékezet óta a legvakmerőbb szót ejté ki Dobokamegye irányában. Szerencséjére gazdag ember lévén, senkire sem szorult.

Egy igen elmés úr ekként jellemzé hazáját: „Vannak Erdélyben méltóságos, méltsás és mlts urak!“

Ez utóbbi összevont rövid szótag kiejtése éles csattanó, majdnem a fürj pitypalattyához hasonló, s csakis igy jellemezhetni; tollal nem lehet megmagyarázni; de képzelhetik önök, hogy a hol ily szőrszálhasogatón distingválnak, mily különböző kategoriái lehettek ott a felsőbb- és alsóbbrendü mandarinoknak.

Negyvennyolcz előtt az erdélyi urak még teljes gyakorlatában voltak e sajátságos nyelvcsattogtatással kifejezhető titulusnak. Az illető, ki ekként czimezett, nagyon ügyelt, nehogy nyelve megsikamoljék; s az illető, kit ekként czimeztek, mindig attól remegett, nehogy hosszabbra nyujtsák a madárhangot, mert az őt már meg nem illető titulust csufságnak vette volna.

Erdélyi főur amaz időben nem kiskirály volt birtokában, hanem oly bálvány, kit ha térden csúszva nem imádtak, leginkább vidor kedélyének lehetett tulajdonitani, mely arra ösztönözte, hogy alsóbbranguakkal is érintkezzék, mihelyt azok képesek voltak őt mulattatni. De a leereszkedések szeszélyét mindig mérsékelte a nagyuri büszkeség, mely gyakran „mókás“ czélzatokban nyilatkozott.

Ilyen főurnak egy négy szilvafás nemes ember kedveskedni akarván, bizonyos alkalommal két kopót küldött, és szolgálatkész buzgalmában e küldeményhez egy mérő tengeri lisztet is mellékelt az ebek eledeléül. A főur pedig szótlan mosolylyal fogadta e sajátságos küldeményt, de másnapra virradólag egy csizet fogatván, azt kalitkába záratta, s húsz zsák kendermag tetejére kötöztetvén, egy szekéren küldé viszonzásul „nemzetes uramnak.“ A csiznek önként érthetőleg volt mit ennie, s még maradt is annyi, mivel urambátyám akár egész birtokát bevethette kendermaggal.

(Vége köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

soknak szintén vannak adósságaik, melyek négy év előtt 165 millió frtra számittattak fel. Páris adósságai a két ostrom és a socialistikus kicsapongások következtében roppant mérvben fognak növekedni.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, aug. 1. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett: aug. 1. 10 ó. 50 p. d. e.

A mult vasárnapi párisi községi pótválasztásoknál megválasztatott 26 határozott, 20 mérsékelt köztársasági. Favre lemondása állitólag elfogadtatott.

A német kormány elrendelte, hogy az elsassi hivátalokban főleg elsassiak alkalmaztassanak; továbbá, hogy a közlekedési csatornák jó karba helyeztessenek.

Vilmos császár Münchenen át megy Gasteinba. A bajor király őszszel Berlinbe utazik látogatóba. Az orosz czár Pétervárra érkezett.

Végszó mérnök Velits Lajos urhoz.

A további szóváltás köztünk csak meddő feleselés volna. Azért én attól annyival inkább elállok, mert Kolozsmegye állandó bizottmányi gyülése f. évi jul. hó 28-án tartott ülésében nagyobb elégtételt adott nekem az ön ösmeretes kérelmének elutasitásával, mint a mekkorát én a további feleseléssel szerezhetnék magamnaak.

Gyarmathi Miklós.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, augustus 1.

— **Az erdélyrészi** főispánokat, főkirálybirákat, főkapitányokat és a szászok ispánját a királyi biztosság e hó 7-re városunkba hivta az első folyamodásu bíróságok föllállitása körüli teendők fölötti előleges értekezés végett. A tanácskozás tárgyait képezendik: tervezet az erdélyrészi helységeknek a társas törvényszékek- és egyes bíróságokhoz való beosztása és a törvényszékek részére szükséges helyiségek épitése, vagy pedig a már meglevők átalakitasa iránt. A tanácskozás eredménye aztán végelhatározás végett az igazságügyérhez fog terjesztetni.

— **Reményi** Maros-Vásárhelyről, második hangversenye után, átrándult Erzsébetvárosra, honnan Vásárhelyre újolag visszatér, hogy az ottani kisdedóvoda javára is rendezzen hangversenyt.

— **Báró Eötvös József** özvegye köszönő iratot intézett az erdélyi reformatusok egyházi főtanácsához, boldogult férjének halála alkalmával vett részvétiratáért.

— **Szép tett.** Borzási Borbély József ur 4953 frt 25 krt és 980 drb. ezüst huszasnyi alapitványt tőn a zilahi ref. főiskolánál és pedig a tanodai előljáróság szabad rendelkezésére bocsátván az alapitvány kamatait — természetesen oskolai czélokra.

— **B. e. b. Radák Istvánné** végrendeletileg 2000 frtnyi alapitványt tőn, oly kikötéssel, hogy az összeg — az erd. ref. főconsistorium felügyelete alatt — takarékpénztárilag kezeltessék, kamatjai pedig fele részben özvegy papnéknak, fele részben jó igyekezetü kolozsvári ref. tanulóknak adassanak ki.

— **Pálya Mihály** és **Oldal János** fogadalmat tett piaristatanárok kiléptek e rend kötelékéből. Tegnap már mint világiak hagyták el a helybeli házat. Alkalmilag felemlitjük, hogy Berecz Antal, ki a kolozsvári gymnasiumnál is kedves emléket hagyott maga után, s utóbbi időben a pesti kegyesrendüek gymnasiumánál müködött, a rend kötelékéből kilépve egy szép özvegyet vezetett oltárhoz. Ezután minden erejét „Természet"-ének fogja szentelni.

— **A Bartha nővérek leányiskolájában** m. hó 29-dikén tartották meg az évi vizsgálatokat. A jelenlevő szülők s tanbarátok nagy megelégedéssel hallgaták végig az egyes tantárgyakból adott feleleteket s gyönyörködtek a szebbnél szebb kézimunkákban. Ajánljuk e növeldével egybekötött iskolát a szülők figyelmébe.

— **Kolozsvárt** a m. kir. jogakadémián mult hó 29-én és 31-én a honvédelmi miniszterium által kinevezett vizsgáló bizottmány előtt a honvéd tiszti vizsgát kitünő sikerrel tették le: E. Szabó Géza, Ujvári Imre, léczfalvi Bodor Antal, Ajtai Ferencz, Schiller Lajos, Cseh Gáspár, Bencze Dénes, Papp Sándor, Reich Lajos.

— **A Feleky-pár** udvarhelyszéki utjából, mely mint halljuk valóságos diadal-ut vala, visszatérőleg ma érinti városunkat, Pestre sietvén, miután a szinidény, illetőleg a próbák, már e hó 6-dikán kezdetöket veszik ott. A müvészpárt különösen Nagy-Galambfalván, Feleky születéshelyén, fogadták kiváló szivélyességgel. A falu végén zöld ágakból diadal-kaput emeltek, melynél az egész falu népe ünnepi ruhában várta őket, onnan a ref. templomba mentek, miután Felekyék értékes urvacsorai edényeket és takarókat vittek ajándékba az egyháznak. Szóval valódi ünnep volt tiszteletükre. Feleky szülő-háza ma is áll, régi egyszerü voltában, melyet Nagy Lajos, egykori tanuló-társa, jelenleg udvarhelyi törvényszéki elnök, szerzett meg tulajdonának.

— **Vettük** a kegyes tanitórendiek vezetése alatt álló kolozsvári rom. kath. főgymnazium tudósitványát az 1870—71-iki tanévről; közrebocsátotta Várady Móricz, igazgató. A füzetet Zámbó János értekezése nyitja meg a határozatlan ige használatáról a magyar nyelvben. A tanszemélyzet kimutatása következik aztán, melyből kitetszik, hogy ez intézetben 13 rendes és 4 rendkivüli tanár müködött ez évben. A tanulók száma 521-re rugott, érettségi vizsgálatot tett 46, vissza egy sem vettetett, s közülök 13 theologiára, 13 jusra, 3 medikára, 1 philosophiára, 10 technicára, 1 gazdászatra, 5 pedig bányászatra készül.

— **Hunyadmegye** képviselő bizottmányának f. évi augustus 7-ére kitüzött közgyülése, — julius hó 30-ról 605 elu. sz. a. kibocsátott főispáni intézkedés folytán azon körülmény közbejöttével, hogy a kir. biróságok ügyében, az erd. királyi biztosi hivatal székhelyén a megyék főtisztjeivel tartandó együttes értekezlet épen a augustus hó 7-ére esik — szintén azon hó 16-ig elnapoltatott.

— **A kolozsvári kereskedelmi** és iparkamara a következő figyelmeztetést küldte be lapunkhoz. Az osztr.-magyar vasút-társaságok az idei kiállitásokra szállitandó tárgyak szállitási diját tetemesen mérsékelvén, a nagymélt. keresk. miniszter ur f. é. jul. 7-én 7408. sz. a. kelt leiratával az erről szóló hirdetményt megküldé a kamarának; a miről az érdekeltek oly megjegyzéssel figyelmeztetnek, hogy a kamarai irodában (főtér 2. sz. a.) hivatalos órákban minden erre vonatkozó felvilágositást nyerhetnek.

— **A müncheni egyetem** rectorává Döllingert választák meg s a decánságok is mind anti- infallibilstáknak jutottak. Emezek közt van az ismeretes Dr. Fridrich is.

— **A Duna fejedelemségekben** felállitott osztr.-magyar Consulok jelentése szerint, Gács- és magyarországi izraelita kereskedők, a kik ott darab ideig üzérkedtek s valamit megtakaritottak, ottani hasonlólag izraelita bankároktól hitelleveleket és üzleti tőke iránti bizonyitványokat szereznek maguknak, melyekkel osztr.-magyar gyárosoknál anyagi erejöket jóval tulhaladó hitelt vesznek igénybe, s rövid időn bukást jelentvén, hitelezőiket tetemesen megkárositják, a mit annál könnyebben kivihetnek, mert az osztr.-magyar consulatus hatósága alól kivonják magukat, s a csődöt a romániai törvényszékek előtt nyitják meg. A nagymélt. m. kir. kereskedelmi miniszter úr f. é. julius hó 1-én és 14-én 6507 és 7712-számok alatt kelt leirata folytán erről oly figyelmeztetéssel értsitjük az érdekelteket, hogy a dunafejedelemségi kereskedőkkel csak a legnagyobb óvatossággal kössenek üzletet, mert az ottani törvényhatóságok idegenek érdekeivel keveset törödnek. A kolozsvári kereskedelmi iparkamara.

— **Elismerő nyilatkozat.** A tegnapi tüzvész következtében alólirtak minden épületei kárt szenvedvén, a „Victoria" biztositó társaság, melynél azok biztositva voltak, a károkat 24 óra lefolyása előtt felvette s teljes biztositott értékben már ki is fizette. Elismeréssel kell e hazai társaságot, mely központja közeliségénél fogva egyedül van azon helyzetben, hagy ily gyorsan intézkedjék — felemlitenünk. Kolozsvártt, 1871. julius 28-án. Marsalkó József, Albertini Samu, Lászlóczky Péter.

A szerkesztő postája.

(K. L.)-nek. A „Vasutépitésünkhez" czimü czikket most félretesszük. Holnapi számunkban egy „illetékes helyről" eredő közleményt adunk, melyben a fehérvárkocsárdi vonalrész megnyitása e hó második felére, a kocsárd-vásárhelyié sept. végére, vagy okt. elejére van igérve. Ha tapasztalni fogjuk, hogy e terminusok valamelyike nem tartatik meg: elállunk a kimélettől s közöljük önnek a m. keleti vasut épitésére nézve nem igen hizelgő czikkét. Addig tehát kérünk egy kis türelmet.

KÖZGAZDASÁG.

Az állam a biztositás terén.

II.

(K. L.) Egy másik mozzanat, mire reflectalnunk kell, azon mozgalom, mely az állambiztositás behozatalára hazánkban keletkezett.

Ennek két iránya van; egyik irány megyei biztositókat akar, illetőleg hozott létre, a másik irány országos vagyis teljesen kifejtett „állami" keretet kiván neki adni; s ez alak már a kormány tanulmánya tárgyát képezi, miután a képviselőháznak is benyujtatott.

Mint látni fogjuk, sajátlag csak a keret a különbség, a czél, a kiindulási pont, a lényeg, teljesen egy. A kiindulási pont mindeniknél: a hatóságot belevegyiteni, s a végczél a mostaninál olcsóbb biztositást hozni létre.

A végczélt nem pártolni, lehetetlen. De a hatóság mikénti belevegyitése, ez egy egész tanulmány; nem az angollal kell tartanunk, kinél a dij olcsósága másodrangu kérdés, fő nála az, hogy kárpótlására biztosan számithasson.

Bár pártoljuk a végczélt, megadjuk az olcsóságot és biztosságot mind az országos, mind a megyei keretnek: s mégis ki kell mondanunk, hogy a jónak ellensége a jobb, hogy a biztositástan mai fejlettsége mind az országos mind a megyei szervezetekkel szemben sok kivánni valót lát, s ha már megyei biztositókat állitottunk, s országos állami biztositó állitására nogatják törvényhatóságaink a törvényhozást: most még a midőn előttünk üres lap áll, illő, hogy saját és a külföld multján, praxisán tanulva, oly szerkezetet adjunk, melyet minden szellő meg ne ingasson, minden vihar el ne sodorjon, hogy mint oly intézményt, mely az adóképességet ovja és emeli, támogassa a megye és állam, de azért az állam és megye, mint saturnus a fiát, fel ne falhassa.

Két forma áll tehát előttünk: az országos és megyei. Hogy valamelyiknek a másik felett előnyt adjunk, vagy a kettőt egymással, s mi szintén kivánatos és lehetséges, fenálló részvényes társaságaink érdekével kiegyeztethessük: kor- és czélszerünek tartjuk a tárgyat tüzetes tanulmány tárgyává tenni, hogy a meggyőződést mindenki szabadon választhassa, meggyőződését mint alkotó és biztositófél szabadon követhesse.

Vegyük előbb az országos formát.

Az állami biztositás nem uj eszme, nem is a biztositási formák ne továbbja. Tudomány szempontjából a biztositás üvegházának, előiskolájának kell tekintenünk, mely csak ott jöhet pártolás alá, hol a biztositási két más rendszer — a magán részvényes és kölcsönös — vagy felvirágozni nem bir, vagy a mi a biztositásügy történetében épen nem szokatlan, a más két rendszer, egy időre, néhány önző zsákmányává lett.

Nem uj eszme, mert sajátlag másfél század előtt léptetett életbe Poroszországban, még pedig nem állami, hanem hogy ugy szóljunk megyei kerettel — majd Bajorország és Szászország országos szervezetet adott neki — Ausztria a század elején tartományi szerkezettel szintén bevette, sőt hazánkban is meg van előzménye, a mennyiben a szepességi XVI város a lengyel uralom alól állami biztositóval keblében ért volt haza, s csak az I. Napoleoni hadjárat vetettek végett; s a mennyiben a forradalom előtt keletkezett, s egy pár példányban most is létező megyei biztositóink nem egyebek, mint egy neme az állami biztositóknak.

Az alapelv, hogy t. i. a garantiát nem részvényes társaság, hanem az állam egy része nyujtja, mindeniknél ugyanaz, s mindenik találkozik a garantia eszközében, mit a magán kölcsönösök nem birnak, hogy a dijt a politikai hatóság szedeti fel, s nem fizetés esetében, rövid uton exequalja. Csak a keretben van különbség, a mennyiben megyei, tartományi és országos keretekben látjuk mozogni.

Nálunk a negyvenes években, innen és tul a Királyhágón, fennállt már nehány megyei biztositó ekkor, a midőn gr. Apponyi György, mint udvari főcanczellár 1847-ben czélba vette egy országos állami biztositó behozatalát, hogy az iránt tervet készitsenek, gr. Dessewffy elnöklete alatt szakférfiakból bizottságot nevezett volt ki.

Gr. Apponnyi ebbeli figyelme teljes méltánylatunkat érdemli, már csak azért is, mert azon időben az osztrák magyar birodalomban a biztositás ügy bölcsőjében volt. Hol most 30-nál több részvényes társaság áll, akkor csak a három trieszti, s bécsi Első osztrák állott, — s hol most 11 magyar társaság müködik akkor a pesti és kolozsvári jég-, és tiszavidéki tűz, a brassai gondoskodó- intézet tehát mindössze négy vidéki kölcsönös volt mind az, mi a biztositani akaró közönségnek szolgálatára állt.

Hogy mit akart a nemes gróf, hogy az osztrák ugynevezett Landes-Assecuranzokat akart-e átplántálni, vagy a megbizottakat egyenesen a némethoni mintára utalá: megvalljuk, a közzétett megbizó levélből határozottan kivenni nem birjuk. Annyit mindenesetre látunk, hogy a terv kivitelét az idők félbeszakasztották.

Huszonegy évig szunyadott e kérdés mignem alkotmányos életünk beálltával, Győr város 1868-ban ujra felfogva, behozatala iránt, a törvényhozáshoz kérvényt adott s a hatóságokat pártolására szólitotta.

Kossuth egyik levelében behozatala mellett szintén felszollalt.

Igy jelent meg Weiss B. J. kérdéses röpirata 1869, melyben felemlitvén, hogy a gr. Appornyi által kiküldött bizottságnak ő is tagja volt, e rendszer behozatala mellett a sajtót mozgásba hozta. A röpirat legerősebb oldala a jó akarat lévén, a hirlapirodalom, két állást foglalt el vele szemben: egyrésze pártolás alá vette, a másik rész a szerzőt, mint a ki a részvényes pesti biztositót projectálta, s mint a ki a szállodákbani idegenek, a zongorák s egyébb ilyesek megadóztatását inditványozta, s ezt is finánzoperatiokép látszik projectálni nem anyiban érvekkel mint humorral vissza kivánta riasztani.

Mind e mellett több hatóság, maga Pest 1869 aug. 12-ki közgyülésében az ügyet magáévá tette; Weiss ur tehát kérvényét illetőleg tervezetét, 1870 május 11-én a képviselőháznak benyujtatá.

Üzlet. A beszterczei piacz árai jul. 25. 1 alsó auszt. mérője. Tisztabuza 6 ft. — kr. Rozs 4 ft 30 kr. Elegybuza 4 ft 80 kr. Zab 2 ft 10 kr. Széna mázsája 2 ft 20 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 9 ft — kr. Egy font faggyugyertya 40 k. Marhahus fontja 20 kr. Konyhaliszt — ft 10 kr. Lencse kupája 24 kr. Paszuly kupája 12 kr. Burgonya, mérője 2 ft — kr. Disznózsir fontja 60 kr.

A nagy-enyedi piacz árai julius 27-én. 1 mérő tisztabúza, auszt. mérője, 5 ft 80 kr., elegybúza 5 ft — kr., rozs 4 ft — kr., törökbuza —ft — kr., zab 2 ft 50 kr, széna mázsája 2 ft 10 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 10 ft. 50 kr. marhahús fontja 19 kr., konyhaliszt 13 frt 30 kr. borsó 16 kr., lencse 20 kr, paszuly 10 kr.

A maros-vásárhelyi piacz árai julius 27. 1 alsó auszt. mérő. Búza 4 ft 65 kr., elegybúza 3 ft 36 k. rozs 3 ft 36 kr. kukoricza 3 ft 30 kr. Zab 2 ft 10 kr. pityóka 1 ft 60 kr. Egy mázsa szalonna 30 ft — kr. Egy icze disznózsir 55 kr. Egy icze borsó 16 kr, lencse, iczéje 18 kr. paszuly, iczéje 7 kr. Egy mázsa kenyérliszt 11 frt. Egy font marhahus 22 kr. Egy mázsa széna 2 ft 50 kr. Egy öl tüzifa kemény 10 ft — kr. Mezei napi munkabér 60 k.

Felelős szerkesztő **Szász Béla.**

Nyilttér*)

Nyilttéri felelet.

A „Kelet" idei 145-ik számában Csabay László úr engemet rágalmazással vádol azért, mert a „Kelet" idei 139-ik számában közzé tett levélben azt irtam, hogy Csabai úr a tivornya helyről kidobatott. Hogy Cs. urat nem rágalmaztam de róla valót és igazat irtam, az ide csatolt hiteles bizonyitvány által igazolom.

„Alólirtak bizonyitjuk, hogy ez előtt nehány évvel K. Vásárhelyt a „szarvas" czimü vendéglőben, általa előidézett összekocczanás következtében, Csabai László urat ellenfele pofon verte s a vendéglőből kivette (kivetette). Ezt mint jelen volt szemmel látott tanuk bizonyitjuk. Kelt K. Vásárhelyt, 1871 julius 22-én, Zakariás Antal tanu, Jancsó Lipót tanu, Kovács Daniel tanu".

Ehez csak annyit adok, hogy a „Nemere" idei 39-ik számában épen e tárgyra vonatkozólag Csabay László urnak hasonló nyilatkozatot tettem.

Azt hiszem, a t. olvasó közönség felvilágositására és tájékozására ennyi elég.

S. Szt. György, 1871 julius 26.

Gyárfás Imre.

---

*) E rovat alatt közlöttekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

HIVATALOS.

2761 —1871. (264) (2—3)

T. sz.

Pályázat.

Belső-Szolnokmegye telekkönyvi hatósága m. kir. igazságügyminiszter ur ő nagyméltóságának f. hó 11-én 11020 sz. a. kelt rendelete által egy telekkönyvvezető segédi 700 frt, egy egy személyben egyesitett iktatói s kiadói 500 frt, s egy irnoki 400 frt évi rendes fizetésekkel ellátott állomásokkal szaporittatván, ezen állomások betöltése végett ezennel pályázat nyittatik, s annak zárhatáridejéül a folyó évi **Augustus hava 28-dik napja** tüzetik ki.

A telekkönyv vezető segédi állomás betöltésénél csak oly egyén folyamodványa vétetik tekintetbe, a ki a telekkönyvi vizsgát jó sikerrel letette.

Miről a pályázni kivánók oly megjegyzéssel értesittetnek, hogy képzettségüket s eddigi közszolgálatukat tanusitó bizonyitványaikkal szabályszerüen felszerelendő folyamodványaikat a kitett zárhatáridő alatt az alólirt megyei tisztséghez beadhatják.

Belső Szolnokmegye tisztségének Dézsen, 1871, julius 29-én tartott üléséből.

NEM HIVATALOS.

(218) (8—*)

Első fehérnemü gyári raktár!!!

Duha Kristóf-nál,

Bel-középutcza 457-dik szám a kisegitő alatt.

Alólirt teljes tisztelettel bátorkodik a n. é. t. cz. közönséggel tudatni, miszerint **gyári raktárát** a

nyári idényre

megnagyobbitván és összeköttetései nevezetes gyárosokkal lehetővé teszi, min dennemü fehérnemüket valóságos **bécsi gyári áron** szolgálni.

Tájékozásul szolgáljanak az alant jegyzett árak, u. m.

Férfi leningek, rumburgi vagy hollandi vászon-ból, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 60 kr, 4 frt, 4 frt 50 kr, 5 frt 50 kr, 6, 7 forinttól 10 frtig.

Férfi schiffon, 1 frt 25 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt, 2 frt 40 kr, 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 20 kr, divatos elővel 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 3 frt 80.

Férfi szines ingek, 1 frt, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt, 2 frt 50 kr.

Férfi gatyák, magyar, német állásu, 90 kr, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt.

Női ingek, 2 frt, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 4, 5, 6, 8 frt. „corsettek, hálóréklik, 2 frt, 2 frt 50 kr, 2 frt 80 kr, 3 frt, 4, 5, 6, 8 frt.

Női gatyák, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 2 frt.

Zsebkendő, fehér, 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 4—5 frt, 5 frt 50 kr, 6, 7, 8, 10 frtig.

Továbbá dúsan ellátott raktár: **rumburgi, hollandi creasz** és **bécsi házi vásznak**, ugy minden e szakhoz tartozó czikkek.

Varrógép tulajdonosoknak valóságos Clark és Paislei, 6 szálu gépczérna és tő kapható.— Számos látogatását kéri.

Figyelmeztetés! Vidéki megrendeléseknél kéretik a nyak- és vállbőség pontos megjelölése; megrendelések pontosan teljesittetnek és a testhez nem találók becseréltetnek.

Selyemáruk egyenesen a gyárból.

(145) (12—12)

15 százalék

valódi előnyt nyújt

a

selyemszöveteknek

a cs. kir. selyem-gyári- orsz. szab. áruk raktárából

„Lyon várossához,“

Bécs, Stadt, Tuchlauben № 13,

megrendelése, **mivel a nyereség**, melynek minden **nagy-** vagy **kicsinybeni üzletnek** az eladásnál meg kell lennie, a mi egyenes megrendelőinknek esik javára, **saját gyártmányainkat** következő szabott gyári árakon adván ruhánként, vagy bármely kis rőf mennyiségben.

	bécsi rőfönként
A legujabb és legszebb szines csikos selyemszövet	1 frt 20 krtól 2 frt 30 krig.
A legujabb és legfinomabb szinek sima **Taffeták** és **Poult de soie**-ben	1 frt 75 krtól 2 frt 50 krig.
A legujabb és legszebb szines ¾ széles **Gros de failles** . .	2 frt — krtól 3 frt 80 krig,
A legujabb szinü és legnehezebb **Groisgrain**	3 frt 75 krtól 4 frt — krig.
A legujabb szinü **Brodeire de Lyon**	2 frt 50 krtól 2 frt 60 krig.
Valódi indiai nyers **Foulards** ruhánként 13 rőf, ⅝ széles . . .	15 frt — krtól 38 frt — krig.
A legjobb **Decken-Taffetas** , .	1 frt 60 krtól 2 frt 60 krig.
Atlas minden szinben	1 frt 10 krtól 7 frt — krig.
Legtartósabb és legjobb fekete **Taffetas de Lyon, Noblerse** és **Poult de soie**	1 frt 20 krtól 3 frt 75 krig.
A legnehezebb és legjobb fekete **Gros de failles** és **Grosgrains** . .	1 frt 80 krtól 5 frt — krig.
Valódi angol szabad. gyapjubársony	— frt 90 krtól 3 frt — krig.
Valódi fekete selyem-bársony .	2 frt 50 krtól 12 frt — krig.

Mintákkal szöveteinkből készséggel szolgálunk.

Megrendelések bel- és külföldre bármely irányba vaspálya-, gőzhajó- és posta-utánvétellel szorosan a minták szerint pontosan teljesittetnek.

Selyemáruk egyenesen a gyárból.

Selyemáruk egyenesen a gyárból.

Selyemáruk egyenesen a gyárból.

Stein János

papir-, iró-, rajz- és festészeti szerek kereskedésében Kolozsvártt

főtér 2-ik szám, a tanácsház mellett

kaphatók:

(237)

Fényképalbumok, tollkések-, pénz-, váltó-, szivar- és dohány-tárczák.

Irodai és ügyszobai teljes felszerelvények, mérnöki és festészeti minden kellékek, a legjobb minőségben a legjutányosb árakért

(5—*)

Angol pergament-papirok, befőzendő gyümölcsök üvegeinek légmentes bekötésére, az eddig használt lantornánál sokkal olcsóbbak, tisztábbak és czélszerübbek:

1 könyv (24 iv) 1 ft 30 kr., 1 frt 40 kr. 1 iv 5 kr., 7 kr., 10 kr.

Olaj-festményü tájképek aranyozott keretekkel, havonkénti 1 ft részletfizetés mellett.

Ablak görfüggönyök (Roulette) a legnagyobb csinnal kiállitva, darabja 1 frt 30, 1 frt 50, 1 frt 80, 1 ft 90. a felfüggesztéshez szükséges szerkezet 55 kr.

Kárpit-papirok a legujabb minták szerint, szobák és olaszfalak bevonására. Ára egy 12 bécsi rőföt tartalmazó tekercsnek 25 kr, 30 kr, 35 kr, 40 kr, 60 kr. Egy 20 □ öl fal-területtel biró szobához 18 tekercs szükséges, ennek ára 25 krral 4 frt 50 kr, az-az tetemesen kevesebbe kerül mint ugyan oly szobának bármily egyszerü kifestése.

Levélpapirok monogrammal:

100 finom **levélpapir monogrammal 1 frt.**
100 finomabb **1 ft 20 kr.** 100 legfinomabb **1 ft 50 kr.**
100 finom vastag **levélboriték 1 f.** 100 legfinomabb **1 f. 20.**
100 finom vonalzott levélpapir monogrammal és 100 boriték, csinos tokban **csak 1 frt 20 kr.**
100 **névjegy** legfinomabb, fénytelen vagy fényezett papiroson **1 ft 20 kr.**

Vonalzott és bekötött kereskedelmi s üzleti könyvek bizományi-, kész papir-zacskóknak pedig egyedüli **raktára.**

Szivar-papirok, nagybani eladása gyári árért.

Árjegyzékek kivánatra ingyért és bérmentve küldetnek.

IRODALMI UJDONSÁGOK!!

Stein János erd. muz. egyl. könyvárus- s kiadónál **Kolozsvártt** megjelentek s minden hazai könyvárusnál

kaphatók:

MAGYAR POLGÁRI

törvénykezési rendtartás.

(1868. LIV. törvényczikk.)

Felvilágositó és utasitó jegyzetekkel kisérte GROISZ GUSZTÁV,

jogtudor, a kolozsvári m. kir. jogakademián a büntetőjog és a polgári törvénykezés ny. r. tanára, a birói és jogtörténelmi államvizsgálati bizottságok tagja.

Nagy 8-rét, 662 lap. **Ára 5 frt.**

E munkában az elméleti és gyakorlati iránynak egyaránt elég van téve. A törvény előadása azon sorrendban történik a melyben a törvényben az egyes §§-ok következnek, *ezt* kivánván a munkának gyakorlati iránya, minthogy ezen előadási readszer a törvény egyes határozmányainak felkeresését könnyiti;— azonban a törvény minden egyes czimét és fejezetét egy átalános bevezetés előzi meg, melyben az azon czim- vagy fejezetben tartalmazott elvek megismertetve és kellőleg megvilágositva vannak, igy e munka a jogtanuló ifjuságnak is hasznos tankönyvül szolgálhat;— végül a törvény eredeti szövegét felvilágositó és utasitó jegyzetek kisérik s egyszersmind a fontosabb iromány-példák az illető helyeken felvétettek.

Azon körülmény, hogy szerző e munkának megirásával nem sietett, ennek csak előnyére szolgált, mivel igy lehetséges lett, hogy a m. kir. curiának mint semmitőszéknek az új törvénykezési rendtartás életbelépte óta hozott elvi jelentőségü döntvényei mindenütt figyelemben tartattak és felhasználtattak, melyek pedig a törvény kellő értelmezésére igen hasznos anyagot nyújtanak, mig a törvény életbeléptével majdnem egyidejüleg megjelent munkák ezen hasznos anyagot merőben nélkülözik.

Községi faiskola.

Alapvonalok a gyümölcstenyésztésre.

Községek, néptanitók, gazdák számára irta **Kócsi Károly**, a kolozsvári ev. ref. főtanodában a természetrajz r. tanára.

(A szöveg közé nyomott 58 ábrával s egy tervlappal.)

Nagy 8-rét, X. és 200 lap. Ára **1** frt **50** kr.

Ujból kapható:

Erdélyi telekkönyvi rendtartás, függelékkel.

Hivatalos kiadás. Ára 2 frt 80 kr.

Továbbá legujabban megjelentek:

1821 — 1871,

Toldy Ferencz félszázados irodalmi munkássága.

Könyvészetileg rendezte GREGUSS ÁGOST. Ára 1 frt.

A kik sorsunkat vezérlik.

Regény, irta b. HORVÁTH MIKLÓS. Ára 1 frt.

Nyomatott az ev. ref főtanoda betüivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj